

مرکز ملی فضای مجازی
پژوهشگاه فضای مجازی

عصر
فضای
مجازی
بیست و هفتم

چهاردهمین نشست سالانه
مجمع حکمرانان اینترنت سازمان ملل

Fourteenth Annual Meeting
United Nations Internet Governance
COUNCIL

مرکز ملی فضای مجازی
پژوهشگاه فضای مجازی

چهاردهمین نشست سالانه مجمع حکمرانی اینترنت سازمان ملل

گزارش شماره ۲۸

بهمن ماه ۱۳۹۸

تهیه شده در: معاونت امور اقتصادی و تنظیم مقررات مرکز ملی فضای مجازی / گروه هماهنگی

سیاست‌ها و راهبردهای بین‌الملل

تهیه‌کننده: دکتر سید امیرحسین مکبری

ناظر علمی: سیدرضا حسینی

نشانی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان بیهقی، نبش خیابان ۱۶ غربی، پلاک ۲۰، کدپستی ۱۵۱۵۶۷۴۳۱۱

<http://www.majazi.ir>

شماره تماس: ۸۶۱۲۱۰۶۱

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز ملی فضای مجازی است و استفاده از مطالب آن صرفاً با ذکر مأخذ بلامانع است.

محتوای انتشار یافته در این گزارش الزاماً بیانگر دیدگاه مرکز ملی فضای مجازی نیست

سخن تحت

فضای مجازی با شتاب شگرف و روبه‌تزايدی که در حال بط و گسترش است تمام ساحات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی زندگی بشر را در نور دیده و هر روز بخش بزرگی از زندگی واقعی را در خود فرو برده و حیات متفاوت و جدیدی به آن می‌دهد. لذا به نظرمی رسد دو نگاه کلان به فضای مجازی وجود دارد: نگاه اول که بالانص در ابتدای رشد و تکوین فضای مجازی مسلط شده بود، آن را همچون ابزاری کنار سایر ابزارهای بشری تصویر می‌کرد که تنها طریقت داشت. اما نگاه دوم، در نتیجه رشد تحولات خیره‌کننده فضای مجازی و سایه‌گستری آن در حوزه‌ها و شئون بشری یک دهمه اخیر آن را چون سکویی می‌داند که بسیار فراتر از شان ابزاری حیات انسان‌ها را سامان جدیدی داده و ادعای تمدن نوینی را دارد. رویکردی که از قضا از چشمان بصیر رهبر انقلاب نیز دور نمانده و انتظاری تمدنی از فضای مجازی در ایران را مطالبه داشته‌اند.

در همین راستا گزارش‌های عصر فضای مجازی تلاش می‌کند تا فهم سازمان‌ها و دستگاه‌های مرتبط با حوزه‌ی فضای مجازی را ارتقاء بخشد و آن‌ها را برای مواجهه فعال و خردمندانه با تحولات این عرصه مهیا سازد.

سید ابوالحسن فیروزآبادی

دبیر شورای عالی و رئیس مرکز ملی فضای مجازی

فهرست مطالب

مقدمه	۱
۱- گزارش آماری اجلاس	۱
۲- دستور کار اجلاس و وجوه تمایز با سال گذشته	۲
۱-۲- وجوه تمایز نشست امسال نسبت به سال‌های گذشته	۲
۳- محورهای سخنرانی‌های کلیدی	۳
۱-۳- محورهای سخنرانی دبیر کل سازمان ملل	۳
۲-۳- محورهای سخنرانی صدراعظم آلمان	۴
۳-۳- محورهای سخنرانی وزیر اقتصاد و انرژی آلمان	۵
۴- نشست مشترک مجالس کشورها برای بررسی حکمرانی اینترنت	۶
۱-۴- محورهای مطرح‌شده در نشست پارلمان‌ها	۶
۵- ارائه بیانیه و مشارکت در اجلاس	۸
۶- عناوین نشست‌های اصلی	۸
۷- خروجی‌های اصلی نشست سالانه مجمع حکمرانی اینترنت ۲۰۱۹	۹
۸- برخی از موضوعات و روندهای مطرح‌شده در محورهای اصلی اجلاس	۱۰
۸-۱- توجه به موضوع اختلال اینترنت در جهان و ایران	۱۰
۸-۲- حوزه شیوه و مکانیزم‌های حکمرانی اینترنت در آینده	۱۱
۸-۳- در حوزه حکمرانی داده:	۱۱
۸-۴- در حوزه امنیت سایبری	۱۳

۸-۵- در حوزه فراگیری دیجیتال ۱۴

۹- ملاحظات و تحلیل ۱۴

۱۰- برخی از دست آوردهای حضور در دو رویداد ۱۶

۱۱- پیشنهادها ۱۷

مقدمه

مجمع جهانی حکمرانی اینترنت سازمان ملل، یک بستر باز و فراگیر برای مشارکت ذی‌نفعان در مباحثات سیاستی اینترنت و ارائه راه‌حل در موضوعات و چالش‌های مشترک و هنجار سازی در حوزه حکمرانی فضای مجازی است. این مجمع بر اساس مصوبات اجلاس سران در خصوص جامعه اطلاعاتی در سال ۲۰۰۳ در ژنو و ۲۰۰۵ در تونس با مأموریت تقویت همکاری‌ها در ایجاد مکانیزم‌های حکمرانی اینترنت تشکیل گردیده است. البته طی سال‌های ابتدایی تأسیس آن، با اعمال نفوذ آمریکا و مجامع فنی وابسته به آن، مأموریت آن به بحث و هنجار سازی محدود گردیده است. لازم به ذکر است که طی دو سال گذشته، با اهتمام دبیر کل فعلی سازمان ملل با همراهی دولت‌های اروپایی به رهبری فرانسه و آلمان به دنبال ارتقای جایگاه و خروجی‌های آن در فرآیند سازمان ملل و پیگیری مطالبات اتحادیه اروپا در حوزه قاعده‌مندی تنظیم مقررات بین‌المللی در حوزه‌هایی مانند مقابله با انحصار، اخذ مالیات، حفاظت از حریم خصوصی و مقابله با اخبار و اطلاعات جعلی، نفرت پراکنی و مسئولیت‌پذیر کردن شرکت‌های فنی و سکوها‌های دیجیتال عمدتاً آمریکایی در برابر قوانین و الزامات حاکمیتی است. در این گزارش که توسط گروه هماهنگی سیاست‌ها و راهبردهای بین‌المللی مرکز ملی فضای مجازی تهیه گردیده است، مباحث مرتبط با دو رویداد مهم در حوزه حکمرانی بین‌المللی فضای مجازی یعنی چهاردهمین نشست سالانه مجمع حکمرانی اینترنت سازمان ملل و اجلاس امنیت سایبری برلین را در محورهایی چون گزارش آماری و وجوه تمایز با سال‌های گذشته، خروجی‌ها، محور سخnerانی‌های کلیدی و روندهای مهم به همراه تحلیل و پیشنهادها ارائه گردیده است.

۱- گزارش آماری اجلاس

در چهاردهمین نشست سالانه مجمع حکمرانی اینترنت بیش از یک‌صد نفر از مقامات عالی‌رتبه شامل وزرای دیجیتال، نمایندگان عالی‌رتبه سازمان‌های بین‌المللی، شرکت‌های بخش خصوصی، جامعه مدنی و جامعه فنی به‌منظور بحث در خصوص آینده توسعه و حکمرانی اینترنت حضور داشتند. مشارکت در این سطح در تاریخچه تشکیل IGF بی‌سابقه بوده است.

اجلاس امسال با مشارکت بیش از ۶۶۰۰ نفر از ۱۶۱ کشور جهان (شامل ۳۶۰۰ نفر مشارکت‌کننده حضوری و ۳۰۰۰ نفر مشارکت‌کننده غیرحضوری و آنلاین) از میان گروه‌های مختلف ذی‌نفعان بخش‌های دولتی و غیردولتی و سازمان‌های بین‌المللی برگزار شد. لازم به ذکر است که اجلاس سال ۲۰۲۰ با شعار «اینترنت متحد» به میزبانی لهستان برگزار خواهد گردید.

سهیم شرکت‌کنندگان از گروه‌های مختلف ذی‌نفعان در اجلاس ۲۰۱۹ عبارت‌اند از بخش دولتی (۲۱ درصد)، بخش جامعه مدنی (۴۲ درصد)، بخش سازمان‌های بین‌الدولی (۴ درصد)، بخش خصوصی (۱۹ درصد)، بخش جامعه فنی (۱۱ درصد)، بخش مطبوعات و رسانه‌ها (۳ درصد) است که گویای افزایش مشارکت ذی‌نفعان دولتی در مجمع حکمرانی اینترنت امسال می‌باشد.

۲- دستور کار اجلاس و وجوه تمایز با سال گذشته

اجلاس چهاردهم با شعار «یک جهان، یک شبکه و یک چشم انداز» و با دستور کار بررسی مسائل و چالش‌های در خصوص آینده اینترنت و الگوهای معماری حکمرانی آن و ارائه پیشنهادهای سیاستی در سه محور موضوعی ۱- حکمرانی داده، ۲- فراگیری دیجیتال و ۳- ایمنی، امنیت، ثبات و تاب‌آوری در قالب بیش از ۲۲۰ نشست تخصصی و کارگاه موضوعی با مشارکت بیش از ۶۰۰۰ نفر از بخش‌های دولتی و غیردولتی و سازمان‌های بین‌المللی از سراسر جهان برگزار شد.

۲-۱- وجوه تمایز نشست امسال نسبت به سال‌های گذشته

- ۱) ارتقای سطح شرکت‌کنندگان در اجلاس ۲۰۱۹ با توجه به حضور بیش از یک‌صد نفر از مقامات عالی‌رتبه شامل وزرای دیجیتال، نمایندگان عالی‌رتبه سازمان‌های بین‌المللی، شرکت‌های بخش خصوصی، جامعه مدنی و جامعه فنی و راه‌اندازی گفتگوها و پنل‌های سطح بالا میان رهبران و مقامات وزرای دیجیتال کشورهایی از جمله آلمان، انگلستان، استرالیا، فرانسه، ژاپن، نروژ، اسپانیا، مصر، پاکستان، لتونی، لهستان، بلغارستان، کاستاریکا، بنگلادش، عربستان، غنا، گامبیا، چاد و نمایندگان عالی سازمان‌های بین‌المللی مانند شورای اروپا، کمیسیون اروپا، OECD، ITU، UNESCO، UNCTAD و هیئت‌رئیس‌ه نهاد مقررات عمومی حفاظت از داده اتحادیه اروپا (GDPR) سهم شرکت‌کنندگان دولتی از ۱۶ درصد در سال ۲۰۱۸، به ۲۱ درصد، در سال ۲۰۱۹ رسیده است، که گویای افزایش مشارکت ذی‌نفعان دولتی در مجمع حکمرانی اینترنت امسال می‌باشد. همچنین ۴۲ درصد از مشارکت‌کنندگان را زنان تشکیل داده‌اند.
- ۲) برگزاری نشست پارلمان‌ها برای نخستین بار با حضور ۱۵۰ نماینده از ۵۶ کشور جهان به ابتکار و هزینه مجلس آلمان باهدف نهادینه‌سازی مشارکت قانون‌گذاران در مباحثات و فرآیندهای حکمرانی اینترنت و ائتلاف‌سازی و اعمال فشار هنجاری مشترک برای پیگیری حقوق و مطالبات مشترک از دولت‌ها و شرکت‌های انحصارگرا
- ۳) برگزاری بیش از ۲۴۰ برنامه، نشست و کارگاه و رویدادهای جنبی در موضوعات تخصصی حکمرانی اینترنت در اجلاس امسال
- ۴) راه‌اندازی و توسعه شبکه مجامع حکمرانی اینترنت در سطوح ملی و منطقه‌ای در بیش از ۱۲۰ کشور جهان
- ۵) حضور و مشارکت پررنگ بنگاه‌های کوچک و متوسط (SMEs) در فرآیند حکمرانی اینترنت با همکاری دولت آلمان و اتاق بازرگانی بین‌المللی
- ۶) حضور پررنگ کشورهای چین، روسیه و کشورهای در حال توسعه در اجلاس امسال (با توجه به حمایت مالی کشور میزبان در خصوص مشارکت نمایندگان کشورهای کمتر توسعه‌یافته)

۸) تلاش برای ارتقای رویکرد بین‌رشته‌ای در سیاست‌گذاری فضای مجازی از طریق مشارکت صاحب‌نظران و مؤسسات پژوهشی در حوزه علوم انسانی و رهبران مذهبی در مباحثات حکمرانی فضای مجازی

۹) ارائه خروجی‌ها از جمله گزارش‌ها و پیشنهادهای سیاستی به سازمان ملل، و کمیته اول در حوزه امنیت بین‌المللی در زمینه امنیت سایبری در بستر صلح و امنیت بین‌المللی و کمیته‌های دوم و سوم مجمع عمومی

۱۰) افزایش معنا دار تعداد نشست‌های متمرکز بر موضوعات امنیت سایبری و تنظیم مقررات نسبت به سال‌های گذشته. لازم به ذکر است در حوزه امنیت سایبری بیشتر به موضوعاتی مانند هنجارهای سایبری، امنیت شبکه، جرائم سایبری، منازعات سایبری پرداخته شد و در حوزه حقوقی و تنظیم مقررات بر موضوعاتی چون تشدید نیاز به تنظیم مقررات و قوانین در فضای مجازی، پیشگیری از چند پاره شدن فضای دیجیتال از منظر حقوقی و قضایی، مقررات‌گذاری برای فن‌آوری‌های نوظهور به ویژه هوش مصنوعی و ضرورت تدوین چارچوب تنظیم مقررات بین‌المللی برای انتقال داده‌های بین مرزی توافق بیشتری وجود داشت.

۳- محورهای سخنرانی‌های کلیدی

۳-۱- محورهای سخنرانی دبیر کل سازمان ملل

آنتونیو گوترش، دبیر کل سازمان ملل در دومین حضور خود در مجمع حکمرانی اینترنت بر محورهای زیر تأکید نمود:

- انتقاد از ساخت دیوار فیزیکی و دیوار سایبری در بخش‌هایی از جهان با اشاره به همزمانی فروپاشی دیوار برلین و اختراع وب جهانی بدون مرز در ۳۰ سال گذشته
- نگرانی از تعمیق گسل‌های اساسی اینترنت در سه محور شکاف دیجیتال، شکاف اجتماعی و شکاف سیاسی و ضرورت رفع این گسل‌ها از طریق ایجاد معماری همکاری‌های بین‌المللی دیجیتال. وی در این رابطه گفت «اگر ما با همکاری این گسل‌های عمیق را برطرف نکنیم، در آینده از ما به‌عنوان نسلی یاد خواهد شد که آرمان‌ها و وعده‌های اولیه اینترنت را ویران نموده است».
- انتقاد از انتقاد از توسعه و به‌کارگیری فناوری‌هایی چون تشخیص چهره، مکان‌یابی، شنود و جاسوسی از طریق هوش مصنوعی و تأثیرات هوش مصنوعی در دست‌کاری و ایجاد الگوریتم‌هایی که احساسات، ذهنیت و رفتار ما را شکل می‌دهد.
- تأکید بر ضرورت مسئولیت‌پذیری شرکت‌های فنی بابت این مطلب که "نمی‌توان بیش از این اجازه داد که فن‌آوری‌های دیجیتال از مسئولیت‌پذیری فرار کنند".
- تأکید بر نقش سازمان ملل به‌عنوان بستر مناسب برای گرد هم آمدن همه بازیگران مرتبط برای مواجهه با چالش‌های جهانی اینترنت و شکل‌دهی مجدد به معماری حکمرانی جهانی اینترنت

- اعلام طرح تعیین فرستاده فناوری از سوی دبیر کل سازمان ملل به منظور نهایی کردن چارچوب بین‌المللی همکاری‌های دیجیتال در سازمان ملل و قرار گرفتن موضوع در دستور کار مجمع عمومی ۷۵ام در سال آینده
- تأکید بر ضرورت ارتقای جایگاه و ساختار مجمع حکمرانی اینترنت و حمایت از الگوی توسعه‌یافته آن (IGF+) مبتنی بر ایجاد رصدخانه تحولات، میز کمک، شتاب‌دهنده همکاری، انتصاب فرستاده فناوری و ارائه خروجی‌ها و پیشنهادهای سیاستی اجلاس به سازمان ملل متحد.

۳-۲- محورهای سخنرانی صدراعظم آلمان

آنجلا مرکل، صدراعظم آلمان در سخنرانی خویش در مراسم افتتاحیه مجمع حکمرانی اینترنت در برلین محورهای زیر را مورد تأکید قرارداد:

- ضرورت دفاع از آزادی در اینترنت و مرزهای آنها (عدم نقض حقوق و آزادی اساسی دیگران)
- طرح این سؤال مهم که "باید تصمیم بگیریم که می‌خواهیم کدام یک از ارزش‌ها، اصول و قواعد را از جهان آنالوگ به جهان دیجیتال منتقل نماییم؟"
- انتقاد از سرمایه‌گذاری برخی از شرکت‌های خصوصی در زیرساخت‌های مستقل و بسته و خلق جهان‌های موازی بر اساس قواعد و استانداردهای خاص خود و تلاش برای تحمیل آن به دیگران از طریق بدنه‌های بین‌المللی که منجر به تجزیه اینترنت خواهد شد.
- اشاره به مداخله حکومت‌های غیر دموکراتیک در آزادی‌های ارائه‌شده بر بستر اینترنت و قطع شبکه‌های خود از اینترنت جهانی برای پیشبرد منافع خود و منافع ملی
- در حال گذار بودن فرآیند سیاست‌گذاری دیجیتال جهانی و ایجاد نظم جدید در حوزه حکمرانی اینترنت
- ضرورت اعمال ملاحظات اخلاقی در توسعه اینترنت و فناوری‌های نوظهور به‌ویژه هوش مصنوعی
- تأکید بر دفاع از حفظ استقلال و حاکمیت دیجیتال کشور آلمان و اتحادیه اروپا بدون منزوی شدن و قطع از شبکه جهانی و فاصله گرفتن از ارزش‌ها و تعهد به اینترنت جهانی مشترک، آزاد، باز، امن بر اساس فهم مشترک و ارزش‌های مشترک (تأکید بر این امر که حاکمیت دیجیتال به معنای انزوا و کنترل جریان اطلاعات و سانسور و سیاست‌ها و رویکردهای حمایت‌گرانه در قلمروی دیجیتال نیست).
- تأکید بر پیامدهای مسیر انزوای طلبی و تجزیه روزافزون اینترنت از جمله ۱- بی‌ثبات شدن و آسیب‌پذیر شدن زیرساخت‌های جهانی در برابر حملات، ۲- افزایش نظارت و سانسور و فیلترینگ و ۳- قطع اینترنت و شبکه‌های موبایل به‌منظور پیشگیری از ارتباطات مردم.
- ضرورت عزم جهانی به‌منظور حفاظت از قلب اینترنت به‌عنوان یک کالای عمومی جهانی
- ضرورت بازنگری در ساختارهای حکمرانی شبکه جهانی اینترنت و عدم کفایت ساختارهای سنتی چندجانبه‌گرایی مبتنی بر همکاری دولت‌ها و حمایت از رویکرد وسیع‌تر، گفتگوهای جامع و رویکرد چند ذی‌نفعی موجود در مجمع حکمرانی اینترنت

- ضرورت توافق بر ارزش‌های مشترک در حوزه حکمرانی اینترنت و توافق بر چگونگی حفاظت از حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون در عصر دیجیتال
- ضرورت توافق بر چگونگی تقویت مشارکت برابر و نیز ارتقای امنیت شبکه و اعتماد و اطمینان در درون شبکه جهانی اینترنت
- حمایت از ایده‌ها و ارزش‌های اروپایی در شکل‌گیری چشم‌انداز جهانی مشترک در خصوص توسعه و حکمرانی اینترنت در آینده
- حمایت از تقویت بازار واحد دیجیتال اروپا و ایجاد بازار واحد دیجیتال اتحادیه آفریقا با الهام از آن
- اشاره به عدم شکل‌گیری توافق و اجماع در جامعه ذی‌نفعان آلمان در خصوص کپی‌رایت و مقررات حفاظت از داده‌های شخصی اتحادیه اروپا
- حمایت از تداوم مشارکت مجلس‌های جهان در مجمع حکمرانی اینترنت سازمان ملل متحد
- ضرورت تلاش جهانی و همکاری دولت‌ها و ذی‌نفعان برای شکل‌دهی مجدد به حکمرانی اینترنت و حمایت از رویکرد چندجانبه‌گرایی به‌عنوان اساس سازمان ملل و اهمیت نقش و جایگاه این سازمان در شکل‌دهی مجدد به سیاست‌ها و حکمرانی جهانی اینترنت
- اعلام آمادگی آلمان برای کمک به جهت‌دهی مجدد و تدوین سیاست‌های جهانی جدید برای اینترنت ذیل چتر سازمان ملل و اهمیت نقش مجمع حکمرانی اینترنت در ایجاد اجماع جهانی به نفع اینترنت باز، آزاد و غیرمتمرکز
- ضرورت پیگیری مباحث اجلاس حکمرانی اینترنت در دیگر رویدادهای برجسته چون جلسات گروه بیست و مجامع اتحادیه اروپا

۳-۳- محورهای سخنرانی وزیر اقتصاد و انرژی آلمان

- پیتر اولتمایر، وزیر اقتصاد و انرژی آلمان در سخنرانی خویش در روز صفر اجلاس سالانه مجمع حکمرانی اینترنت در برلین محورهای زیر را مورد تأکید قرارداد:
- تأکید بر ضرورت آمادگی دولت‌ها برای اینترنت در افق ۳۰ سال آینده
 - اعلام حمایت از ابتکار بنیان‌گذار وب تحت عنوان «قرارداد اجتماعی وب» به‌عنوان قرارداد اجتماعی جدید برای عصر دیجیتال با توجه به ایجاد توافق میان ذی‌نفعان که اینترنت بیش‌ازپیش نیازمند مقید شدن با اشکالی از قانون و مقررات است.
 - اشاره به مسئولیت سیاست‌گذاران فضای مجازی در تدوین الگویی از حکمرانی که سهمیم بودن همگان در منافع را تضمین نماید.
 - پیشنهاد تشکیل «گروه بیست اینترنت» به‌عنوان گروه مشورتی چند ذینفعی برای وزرای دیجیتال و روسای جمهور باهدف حصول اطمینان از توسعه فهم مشترک در خصوص مسائل و تلاش‌ها برای حل منازعات و اختلاف‌ها

- پیشنهاد شناسایی دسترسی به اینترنت به عنوان یک حق اساسی برای بشریت همانند حق دسترسی به آب، غذا، آموزش و بهداشت.
- اعلام نگرانی در خصوص مخاطرات و چالش‌های اینترنت از جمله ناامنی اینترنت به عنوان زیرساخت اصلی اقتصاد دیجیتال جهانی، فقدان کنترل کاربران بر داده‌ها و گسترش محتوای آسیب‌رسان
- ضرورت ایفای سهم و نقش مجلس‌ها و نمایندگان در مباحثات سیاستی و ارائه راه‌حل برای چالش‌های مشترک جهانی از طریق سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری برای اینترنت.
- اعلام کمک یک میلیون یورویی دولت آلمان به صورت سالانه به مجمع حکمرانی اینترنت تا سال ۲۰۲۵

۴- نشست مشترک مجالس کشورها برای بررسی حکمرانی اینترنت

متولیان برگزاری این دوره از اجلاس حکمرانی اینترنت، به منظور افزایش مشارکت مجالس کشورها و درگیر کردن مجالس و نهادهای قانون‌گذاری کشورهای مختلف با مسئله حکمرانی، برای نخستین بار، اینترنت نشستی متشکل از ۱۵۰ نماینده از اقصی نقاط جهان را برگزار کردند. این افراد که به نمایندگی از مجالس کشورهایشان در این رویداد بزرگ حضور داشتند، در گروه‌های مختلف به بحث پرداخته و سپس در نشستی مشترک به جمع‌بندی در مورد موضوعاتی نظیر «صلح در عصر دیجیتال»، «زیرساخت‌های حیاتی امنیتی»، «همکاری بین‌المللی برای اینترنت امن و آزاد»، «عصر دیجیتال؛ دموکراسی‌ها، ابزار یا دام» و «هوش مصنوعی» پرداختند.

متولیان و حامیان برگزاری این نشست که عموماً اروپایی و بالأخص آلمانی بودند، با طرح پرسش‌هایی در مورد نگاه کشورهای مختلف و نقش قدرت‌های بزرگ دیجیتال چون آمریکا در حکمرانی فضای مجازی، هدایت بحث را در جریان نشست بر عهده داشتند.

۴-۱- محورهای مطرح‌شده در نشست پارلمان‌ها

از جمله موضوعات مطرح‌شده در نشست‌های مرتبط به پارلمان‌ها که به میزبانی پارلمان آلمان برگزار شد می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- (۱) ضرورت شکسته شدن انحصارهای بزرگ و مقابله با تمرکز قدرت در دستان گافام؛ پنج سکو و شرکت بزرگ فن‌آوری آمریکایی (بزرگ‌تر بودن ارزش بازار گافام از تولید ناخالص ملی آلمان در سال ۲۰۱۸ و قرار داشتن ۷۰ درصد ترافیک جهان در اختیار گوگل و فیس‌بوک)
- (۲) چالش‌های ناشی از انحصار دیجیتال و سلطه داده‌ای و ضرورت اعمال قوانین ضد تراست و تأثیرات ضد دموکراتیک آن‌ها و طرح ضرورت تدوین چارچوب مقررات ضد انحصار در سطح اتحادیه اروپا
- (۳) پیامدهای مدل‌های کسب‌وکارهای اینترنتی خطرناک از جمله دوقطبی سازی، انتشار اخبار جعلی، افت اعتماد به رسانه‌ها، تأثیرات منفی بر سیاست و دموکراسی

- ۴) چالش‌های تنظیم مقررات سکوها: نقض قوانین حریم خصوصی و بی‌توجهی شرکت‌های فنی به قوانین دادگاه‌ها و مقاومت در برابر مقررات گذاری کشورها به دلیل اندازه بزرگ آن‌ها
 - ۵) ضرورت بین‌المللی شدن مقررات حفاظت از داده‌های شخصی اتحادیه اروپا (GDPR) و مقابله با نقض حقوق و حریم خصوصی کاربران و حفاظت از حقوق بشر در محیط آنلاین همانند محیط آفلاین
 - ۶) مقابله با اخبار و اطلاعات جعلی، نفرت پراکنی و خشونت علیه کودکان و زنان در اینترنت
 - ۷) نگرانی شدید از مداخلات خارجی فنی و محتوایی در فرآیندهای سیاسی و انتخابات‌ها در سطح اتحادیه اروپا
 - ۸) ضرورت تقویت جایگزین‌های غیرمتمرکز، غیرانتفاعی شفاف و رعایت کننده حریم خصوصی در حوزه سکوها، رسانه‌های اجتماعی و موتورهای جستجو و تبدیل شدن سکوه‌های دیجیتال و زیرساخت‌های اساسی جامعه دیجیتال به نهادهای عمومی
 - ۹) ضرورت مسئولیت‌پذیری سکوها و شرکت‌های هوش مصنوعی در حوزه حقوق و منافع کاربران به‌ویژه حفاظت از داده‌های شخصی
 - ۱۰) مقابله با شکاف دیجیتال میان اروپا و آمریکا در حوزه فن‌آوری‌های نوظهور و سکوه‌های دیجیتال
 - ۱۱) حمایت از چارچوب جهانی برای ملاحظات انسانی و اخلاقی هوش مصنوعی در اتحادیه اروپا
 - ۱۲) ارائه گزارش نهایی مجلس آلمان در خصوص هوش مصنوعی در سال ۲۰۱۹
 - ۱۳) ارائه گزارش کمیسیون قانون رقابت ۴,۰ در دولت آلمان در نوامبر سال ۲۰۱۹
 - ۱۴) تدوین دستورالعمل داده‌های باز و تشکیل گروه خبرگان سطح بالا در حوزه هوش مصنوعی در سطح اتحادیه اروپا
- همچنین، در **بیانیه پایانی نشست پارلمان‌ها** که به دبیر کل سازمان ملل ارائه خواهد گردید، علاوه بر مسئولیت نمایندگان مجلس در ایجاد چارچوب مقررات برای نسل بعدی حکمرانی اینترنت برای حفظ اینترنت باز، باثبات، یکپارچه و نوآورانه بر موارد زیر تأکید گردیده است:
- ۱) ارتقای همکاری‌های بین‌المللی و تبادل تجارب در موضوعات سیاست‌گذاری عمومی اینترنت
 - ۲) تضمین اینکه در مواردی که برای ارتقای امنیت ملی در فضای سایبری و توسعه اقتصاد دیجیتال ملی قانون جدید نیاز است، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی افراد مندرج در اعلامیه حقوق بشر (۱۹۴۸) به‌طور کامل محترم شمرده شود و حفاظت گردد.
 - ۳) بازنگری در قوانین ملی موجود و تنظیم مجدد آن متناسب برای مواجهه با چالش‌های عصر دیجیتال
 - ۴) درگیر کردن بخش خصوصی، جامعه مدنی و دانشگاهیان در تدوین قوانین جدید از طریق فرآیند استماع عمومی، مشاوره باز و ترویج رویکرد چند ذی‌نفعی در حکمرانی اینترنت مورد توافق در دستور کار اجلاس جامعه اطلاعاتی در تونس در سال ۲۰۰۵
 - ۵) تلاش برای ایجاد گروه پارلمانی غیررسمی برای مجمع حکمرانی اینترنت و تقویت گفتگوهای پارلمانی برای تدوین چارچوب مقررات گذاری و تداوم آن در اجلاس ۲۰۲۰ مجمع حکمرانی اینترنت در لهستان

۵- ارائه بیانیه و مشارکت در اجلاس

نمایندگان مرکز ملی فضای مجازی در نشست‌های اصلی مرتبط با حوزه حکمرانی حضور داشتند و محورهایی از بیانیه تهیه‌شده با هماهنگی وزارت امور خارجه و وزارت ارتباطات در نشست اصلی ارائه نمودند. این بیانیه در ابتدا با انتقاد از یک‌جانبه‌گرایی دیجیتال و انحصار در زیرساخت، خدمات و حکمرانی اینترنت، این مسئله را دلیل اصلی حل نشدن و تراکم مسائل سیاسی، امنیتی، اقتصادی، حقوقی ناشی از اینترنت در دو دهه گذشته معرفی نمود. همچنین به عوامل مؤثر بر روند افول اعتماد و تجزیه اینترنت از جمله نظامی شدن و رقابت تسلیحاتی قدرت‌ها در اینترنت، انحصار در مدیریت اینترنت، گسترش محتوای آسیب‌رسان، تبدیل شدن به بهشت امن تروریست‌ها و مجرمان، اعمال تحریم‌های سایبری علیه ملت‌های مستقل، سوءاستفاده از تمرکز قدرت و نفوذ در دستان سکوها دیجیتال، گسترش تهدیدات و حملات سایبری به زیرساخت‌های حیاتی اشاره نمود. سپس پیشنهادهایی را برای بهبود حکمرانی اینترنت از جمله ۱- تقویت چندجانبه‌گرایی دیجیتال در برابر یک‌جانبه‌گرایی ۲- تدوین هنجارهای ناظر بر رفتار مسئولان شرکت‌های فنی، ۳- ایجاد مکانیزم تعامل سازنده میان سکوها و دولت‌ها در چارچوب سازمان ملل برای حل و فصل موضوعات قضایی، اعمال قوانین و رسیدگی به جرائم سایبری و محتوای آسیب‌رسان، ۴- تدوین منشور ملل متحد دیجیتال برای تحقق اهداف صلح و امنیت بین‌المللی، پیشرفت و حقوق انسان‌ها در عصر فضای مجازی و ۵- ایجاد معماری جدید حکمرانی و همکاری دیجیتال مبتنی بر اتصال مجمع حکمرانی اینترنت در جایگاه مشورتی با یک بدنه تصمیم‌گیری فراگیر در موضوعات سایبری با مشارکت برابر همه کشورها در چارچوب سازمان ملل ارائه نمود و در انتها ویژگی‌های الگوی حکمرانی مطلوب را بیان نمود که با استقبال نمایندگان برخی کشورها مانند روسیه، کوبا و نیز برخی از سازمان‌های غیردولتی کشورهای مختلف قرار گرفت.

۶- عناوین نشست‌های اصلی

این نشست‌ها بیانگر واکنش اجلاس به موضوعات سیاستی روز و نیز رویکردهای اجلاس در آینده می‌باشند، از این رصد و بررسی آن‌ها به شناخت تحولات و روندهای اصلی حوزه حکمرانی اینترنت کمکی شایان توجه می‌نماید:

- ۱- حکمرانی اینترنت و همکاری دیجیتال
- ۲- اعمال حقوق بشر و اصول اخلاقی در حکمرانی داده و هوش مصنوعی
- ۳- بررسی محتوای خشونت‌آمیز و افراطی‌گری آنلاین: حقوق، مسئولیت‌ها، پاسخ‌ها و مخاطرات
- ۴- دستیابی به اهداف توسعه پایدار در عصر دیجیتال
- ۵- تأمین امنیت اینترنت اشیاء (اتصال متقابل همه‌چیزها)
- ۶- فناوری‌های نوظهور و ارتباط آن‌ها با فراگیری، امنیت و حقوق بشر
- ۷- مسائل پیرامون جریان آزاد داده، محصولات و خدمات ICT در دنیای متصل به صورت دیجیتال
- ۸- چارچوب چند رشته‌ای برای خط‌مشی‌گذاری در عصر دیجیتال

- ۹- ائتلاف‌های پویا: تلاش‌های مشترک برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار
- ۱۰- جلسه اصلی قانون‌گذاری با حضور نمایندگان مجلس از ۵۶ کشور جهان

۷- خروجی‌های اصلی نشست سالانه مجمع حکمرانی اینترنت ۲۰۱۹

ازجمله خروجی‌های رویدادها و فرآیندهای اجلاس که با هماهنگی دولت میزبان ارائه می‌گردد، می‌توان به بیانیه پایانی رئیس نشست گفتگوی سطح بالا در موضوع حکمرانی اینترنت، منشور اس.ام.ای (SME Charter) و بیانیه پیام نشست نمایندگان پارلمان‌ها اشاره نمود. همچنین در نشست امسال از گزارش‌ها و مطالعات مراکز پژوهشی و برخی منشورها و هنجارنامه‌ها به ابتکار ذی نفعان مختلف دولتی و غیردولتی و خروجی‌های ائتلاف‌های دیجیتال رونمایی‌هایی گردید که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

- ۱) بروز رسانی ابتکار شرکت زیمنس در حوزه هنجار سازی امنیت سایبری تحت عنوان «منشور اعتماد» شامل هنجارهایی چون شفافیت، کنترل، امنیت، خلق و تولید مشترک، داده‌های مشترک و ارزش‌های پایدار. مدیرعامل زیمنس راه‌حل کاهش تنش میان ارتباطات جهانی بدون مرز و فراخوان‌های ملی‌گرایانه برای تنظیم مقررات و تقویت مرزها را ایجاد چارچوب جهانی حکمرانی داده ناظر بر ۱- چگونگی اداره داده‌ها، ۲- حمایت از قواعد روشن، ۳- اصلاح استانداردهای جهانی و فرامرزی برای مواجهه با اینترنت آزاد مطرح کرد و مهم‌ترین چالش‌ها را در این زمینه امنیت سایبری، حریم خصوصی، حفاظت از داده‌های شخصی و فرآیند تولید داده دانست.
- ۲) گزارش کمیسیون جهانی ثبات فضای سایبری تحت عنوان «پیشبرد امنیت سایبری» متشکل بر مجموعه‌ای از هنجارهای تقویت‌کننده ثبات و امنیت بین‌المللی فضای سایبری
- ۳) رونمایی از «مانیفست عدالت دیجیتال: فراخوانی برای آینده دیجیتال ما» توسط ائتلاف شبکه عادلانه با مشارکت کشورها و سازمان‌های غیردولتی در کشورهای در حال توسعه به ابتکار بخش غیردولتی در کشور هند
- ۴) رونمایی از ابتکار تیم پرنرزیلی مخترع وب و رئیس بنیاد شبکه جهان گستر، تحت عنوان «قرارداد اجتماعی برای وب» باهدف بهبود وضعیت اینترنت، احیاء ارزش‌ها و آرمان‌های اولیه وب و نجات وب از کابوس دیجیتال از طریق تقویت حفاظت از حریم خصوصی آنلاین، کاهش رفتارهای نابهنجار و غیر متمدانه، ناامید کردن دولت‌ها نسبت به سرکوب در وب و حمایت دولت آلمان، فرانسه، غنا و بیش از ۱۰۰ سازمان و شرکت از آن
- ۵) رونمایی از کتاب «به‌سوی یک چارچوب جهانی برای صلح سایبری و همکاری‌های دیجیتال: دستور کاری برای دهه ۲۰۲۰»

۶) انتشار گزارش «چند جهان، چندین شبکه و چندین چشم‌انداز» توسط گروهی از پژوهشگران توسط موسسه اینترنت و جامعه دانشگاه هُمبُلِت برلین و موسسات تحقیقات رسانه ای لایبنیز در تقابل با شعار اصلی نشست امسال «یک جهان، یک شبکه، یک چشم‌انداز»

۷) گزارش «هوش مصنوعی: حقوق، عدالت و توسعه اجتماعی» توسط موسسه دیده‌بان جامعه اطلاعاتی جهانی

۸- برخی از موضوعات و روندهای مطرح‌شده در محورهای اصلی اجلاس

۸-۱- توجه به موضوع اختلال اینترنت در جهان و ایران

در روز سوم اجلاس، در یکی از کارگاه‌های فرعی با عنوان «اختلال در شبکه: پاسخ سایبری جدید» به موضوع بروز اختلال و قطع اینترنت در بیش از ۳۵ کشور جهان در سال ۲۰۱۹ از جمله هند، هنگ کنگ، اتیوپی، زیمبابوه، سودان، عراق و ایران و دلایل اتخاذ این سیاست و آثار آن از منظر سیاسی، حقوقی، و اقتصادی پرداخته شد. در این نشست در خصوص ویژگی‌های مورد ایران و تأثیرات سیاست قطع اینترنت در ایران و نقش شبکه ملی اطلاعات در حداقل سازی تبعات فنی و اقتصادی این اقدام به اظهارنظر پرداخت.

همچنین نسبت به گسترش الگوی ایران در بین دیگر کشورها در زمینه اعمال محدودیت برای اینترنت با حداقل سازی تبعات فنی و هزینه‌های اقتصادی اظهار نگرانی گردید. در این نشست به ۳ عامل اصلی مؤثر در سرمایه‌گذاری فراوان دولت ایران در توسعه زیرساخت ملی یعنی ۱- قوانین و سیاست‌های ناظر بر زیرساخت، ۲- ضرورت کنترل بحران‌ها و ۳- اختلاف سیاسی میان ایران و آمریکا و اعمال سیاست فشار حداکثری و تحریم‌های آمریکا در حوزه فناوری اشاره گردید.

القای نگرانی نسبت به توسعه خدمات بومی بر بستر شبکه ملی اطلاعات در ایران، ناراحتی از قابلیت اعمال حکمرانی بر این شبکه، ناراحتی از کاهش اشراف و نفوذ سرویس‌های خارجی بر بستر اینترنت جهانی، نگرانی از به خطر افتادن منافع واسطه‌های خرید ترافیک بین‌المللی، نگرانی شدید از ترویج الگوی ایرانی حکمرانی اینترنت در میان دیگر کشورها (اعمال حاکمیت در داخل، ارائه خدمات امن، با سرعت بالا و کیفیت قابل قبول، بدون نیاز به وابستگی به جهان در ارائه خدمات و حداقل سازی هزینه‌های ایجاد اختلال از داخل در شرایط حملات سایبری و بحران‌ها و شرایط تحریم از خارج)، به‌طوری خاص و برجسته در سخنان برخی از مدعوین نمود داشت.

۸-۲- حوزه شیوه و مکانیزم های حکمرانی اینترنت در آینده

- تأکید دبیر کل و کشورهای اروپایی بر مدل آی جی اف پلاس (IGF+) به عنوان یکی از مدل های پیشنهادی برای معماری همکاری های دیجیتال در گزارش دبیر کل سازمان ملل و ضرورت تقویت جایگاه و اصلاح ساختاری مجمع حکمرانی اینترنت برای اساس مأموریت ارائه شده در ماده ۷۲ دستور کار اجلاس سران جامعه اطلاعاتی تونس در سال ۲۰۰۵.
- حمایت رئیس کمیته فن آوری ارتباطات و اطلاعات دومای روسیه از ۱۴ سال فعالیت مجمع ملی حکمرانی اینترنت روسیه و تأکید ضرورت ایفای نقش مؤثر مجمع حکمرانی اینترنت در مباحثه و مشارکت ذی نفعان در تدوین مقررات و اسناد الزام آور برای فضای مجازی توسط سازمان ملل و ارائه قطعنامه اینترنت توسط این مجمع به سازمان ملل
- ضرورت انتقال پارادایمی از حکمرانی اینترنت (به معنای حکمرانی صرفاً در لایه زیرساخت) به حکمرانی دیجیتال جامع (به معنای حکمرانی در لایه محتوا، خدمات و کاربران) با تقویت مکانیزم های حکمرانی و همکاری های دیجیتال در چارچوب سازمان ملل
- تأکید بنیان گذاران اولیه وب و پروتکل های اینترنت، نمایندگان کشورهای در حال توسعه، سازمان های غیردولتی و جامعه مدنی بین المللی بر ضرورت پیشگیری از غلبه روایت دیستوپایی (تبدیل اینترنت به جهنم تهدیدات و آسیب ها) بر روایت اتوپایی (رویکرد آرمان شهری به اینترنت مبتنی بر مزیت ها و فرصت ها) و تشدید روند فاصله گرفتن از آرمان ها و ارزش های اولیه وب و اینترنت و ربودن چشم انداز اولیه توسط رویکردها صرفاً تجاری سکوهاى انحصارگرا و تبدیل شدن وب به محیطی پر از چالش و ناامنی، هک، فریب و کلاهبرداری، نقض حقوق دیجیتال کاربران، و مداخله رویکردهای سیاسی

۸-۳- در حوزه حکمرانی داده:

- تسری الگوی مقررات حفاظت از داده اتحادیه اروپا (GDPR) در دیگر کشورها و مناطق از جمله حوزه بریکس (روسیه، برزیل، هند، آفریقای جنوبی و چین) و برخی ایالت ها در آمریکا (مانند کالیفرنیا) و روند تبدیل شدن آن به یک چارچوب بین المللی
- بروز یافتن اختلاف میان دو جریان اصلی در حوزه حکمرانی داده ۱- جریان حامی گردش آزاد اطلاعات با استدلال نقش توانمند ساز داده ها در توسعه اقتصادی و اجتماعی و توسعه دانش و نوآوری و ۲- جریان حامی حاکمیت ملی با تمرکز بر بومی سازی داده ها با انگیزه های دفاع از منافع سیاسی، امنیتی و اقتصادی
- ضرورت تعیین تاکسونومی و طبقه داده ها (خصوصی، عمومی و حساس و...) به منظور تدوین سیاست ها و حکمرانی داده کارآمد متناظر با هر بخش از داده ها
- ضرورت تدوین چارچوب های بین المللی حکمرانی داده به عنوان راهکار توسعه اقتصاد دیجیتال همزمان با افزایش کنترل کاربران بر داده و کنترل کامل بر فناوری های پیشرفته

- لزوم بررسی و مطالعه مدل‌های مختلف مطرح‌شده برای حکمرانی داده، و تقویت گفتگوی چند ذینفعی و چندجانبه در حوزه حکمرانی داده
- توجه به رویکرد دیپلماسی داده در سطح کلان نظام بین‌الملل
- تقویت گفتمان حاکمیت دیجیتال در جهان و تسری آن به حوزه اتحادیه اروپا و آفریقا بر اساس اصول و منافع آن‌ها
- توجه به مسئولیت‌های شهروندان، شرکت‌ها و کشورها در جمع‌آوری و استفاده از داده‌ها
- ضرورت تدوین چارچوب‌های هنجاری، اخلاقی و حقوق بشری در حوزه هوش مصنوعی
- ضرورت توسعه همکاری میان دولت‌ها و شرکت‌های فنی و سکوها در حوزه دسترسی به داده و اطلاعات در حوزه اعمال قوانین و رسیدگی به پرونده‌های حوادث تروریستی و جرائم سایبری
- ارائه خروجی‌ها و گزارش‌های «شبکه سیاست‌های قضایی اینترنت» با رویکرد تدوین هنجارها و رویه‌های همکاری در حوزه داده، محتوا و نام دامنه
- توجه به حقوق بشر، اخلاق و در چارچوب‌های حکمرانی داده در حال ظهور
- شکل‌گیری روند تدوین برنامه‌های اخذ مالیات دیجیتال توسط کشورها از جمله فرانسه، کانادا و جمهوری چک
- تأکید متخصصان و مقامات اروپایی بر قدرت بالای آمریکا در بحث حکمرانی داده و توان این کشور برای اعمال قدرت بر دیگر کشورها با استفاده از این اهرم
- تأکید برخی از شرکت‌کنندگان اروپایی بر **پایان یافتن عصر کفایت «خود تنظیم‌گری»** به منظور حفاظت بهتر از داده‌ها و ضرورت ورود جدی دولت‌ها به این حوزه
- مخالفت لابی شرکت‌های فنی آمریکایی با روند «محلی سازی داده» و «چارچوب‌های حقوقی قضایی حفاظت از داده‌ها» به‌عنوان مدل‌های نامناسب و ناکارآمد حکمرانی داده
- توجه به نقش داده‌ها در تحقق و ارزیابی میزان دستیابی به اهداف توسعه پایدار در کشورها
- ضرورت تدوین چارچوب مدون برای عملکرد هوش مصنوعی در بخش خصوصی و وضع قوانین رقابتی جدید برای تنظیم رفتار پلتفرم‌های ناقض حقوق دیجیتال کاربران
- تأکید بر ضرورت حکمرانی داده بر مبنای حقوق بشر در محورهایی شامل «داده‌های بین‌مرزی»، «مباحث قضایی و حق حاکمیت داده»، «چارچوب‌های حفاظت از داده‌ها»، «داده‌ها و توسعه پایدار»، «حقوق بشر و اخلاق اینترنت» و «حکمرانی و اخلاق هوش مصنوعی و الگوریتم‌ها».
- توجه به چالش‌های تدوین چارچوب قضایی واحد برای حفاظت از داده‌ها با توجه به تفاوت ارزش‌ها و رویکرد کشورها در مورد مسئله حقوق بشر
- فضای حاکم بر اجلاس حاکی از تقویت گفتمان حاکمیت ملی در فضای مجازی و تسری آن از روسیه، چین و ایران و کشورهای در حال توسعه به حوزه اروپا بود. این مسئله که اینترنت از ابتدا در وزارت دفاع و تحت حاکمیت دولت آمریکا متولد شده و هم‌اکنون آمریکا تنها کشوری است که می‌تواند بر تمام سطوح و لایه‌های آن اعمال حاکمیت نماید، مورد انتقاد بسیاری از کشورها قرار گرفت. این تحول

ناشی از تمرکز قدرت در سکوها و شرکت‌های فنی آمریکا موسوم به گافام (گوگل، آمازون، فیس بوک، اپل و مایکروسافت) و چالش‌های ناشی از شکل‌گیری انحصار بزرگ در بازارهای جهان است. در اجلاس امسال معماران اینترنت و وب، سخنرانان کلیدی، نمایندگان چین، روسیه، کشورهای در حال توسعه، اروپا و سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی همگی یک‌صدا علیه انحصار پلتفرم‌های دیجیتال، چالش‌های ناشی از آن و ضرورت رعایت چارچوب‌های حقوقی، اخلاقی و مسئولیت‌های اجتماعی از سوی آن‌ها و رعایت حقوق و منافع دیجیتال کاربران توسط آن‌ها سخن گفتند.

۸-۴- در حوزه امنیت سایبری

- تأکید بر افزایش منازعات کم شدت سایبری در سال‌های اخیر و شدت گرفتن رقابت در توسعه تسلیحات و توانمندی‌های سایبری تهاجمی و دفاعی توسط دولت‌ها
- تأکید بر تسریع در فرآیند نهایی سازی و پیاده‌سازی هنجارهای امنیت سایبری توسط دولت و شرکت‌های آمریکایی و کشورهای شریک و متحد در قالب ائتلاف آزادی اینترنت مبنی بر اعمال حقوق بین‌الملل و کلیت منشور ملل متحد در فضای مجازی، اقدامات اعتماد ساز و ظرفیت‌سازی بر اساس خروجی گزارش گروه کارشناسان دولتی در سال ۲۰۱۵
- تأکید بر تدوین و پیاده‌سازی هنجارهای جهانی برای حفاظت از زیرساخت‌های حیاتی
- معرفی معماری جدید اتحادیه اروپا در حوزه امنیت سایبری
- ارائه بسته اقدامات اعتماد ساز (CBMs) توسط سازمان همکاری و امنیت اروپا (OSCE) به‌عنوان مبنای همکاری‌های بین‌المللی در حوزه امنیت سایبری
- ارائه چارچوب واکنش مشترک اتحادیه اروپا و ناتو باهدف بازدارندگی، پیشگیری و مقابله با تهدیدات سایبری فنی و محتوایی از جمله حملات به زیرساخت‌های حیاتی، حملات هیبریدی، عملیات نفوذ و مداخله در انتخابات و فرایندهای سیاسی در چارچوب ماده ۵ پیمان ناتو مبنی بر دفاع مشترک
- نگرانی شدید از مداخلات خارجی در سطوح فنی، زیرساختی و محتوایی در انتخابات‌ها و تأکید بر تقویت رژیم‌های تحریم سایبری در اتحادیه اروپا در مواجهه با تهدیدات سایبری، ضرورت شفاف‌سازی عملکرد و پاسخگو نمودن بازیگران دولتی و غیردولتی مخرب
- ضرورت حفاظت از امنیت زیرساخت‌های فنی فرآیندهای سیاسی و انتخابات و نظام‌های رأی‌دهی دیجیتال
- ضرورت تقویت راه‌حل‌ها و مکانیزم‌های فنی، حقوقی، محتوایی، دیپلماتیک برای تقویت تاب‌آوری مردم‌سالاری‌ها در برابر تهدیدات، عملیات نفوذ و حملات سایبری
- آماده شدن زمینه‌های لازم برای شکل‌گیری یک کنوانسیون جدید در حوزه مقابله با جرائم سایبری با تصویب قطعنامه روسیه در کمیته سوم مجمع عمومی در خصوص مبارزه با استفاده از ICT برای اهداف مجرمانه و آغاز مذاکرات روسیه با فرانسه و دیگر کشورها در این رابطه

- ضرورت همکاری در مقابله با اخبار و اطلاعات جعلی به شیوه‌های قانونی، شفاف، در چارچوب حقوق و آزادی‌های مشروع کاربران
- تأکید بر ضرورت شکل‌گیری چارچوب بین‌المللی امنیت سایبری حوزه اینترنت اشیاء
- ضرورت پیاده‌سازی چارچوب‌های بین‌المللی حفاظت از کودکان در محیط‌های آنلاین
- ضرورت همکاری میان ذی‌نفعان دولتی و غیردولتی در مقابله با محتوای آسیب‌رسان، تروریستی، اخبار جعلی و نفرت پراکنی
- تلاش برای ایجاد شبکه محققان و مراکز تحقیقاتی در حوزه امنیت سایبری به‌منظور همکاری در توسعه توانمندی‌ها و فن‌آوری‌های انتساب حملات سایبری با تمرکز بر حملات دولتی با توجه به افزایش نقش راهبردی آن در پاسخگویی جمعی و اقدامات متقابل در قبال حملات سایبری
- ضرورت تعادل میان امنیت سایبری، حقوق بشر، اخلاق، اعتماد و کرامت انسانی
- سهم بالای نشست‌ها و برنامه‌های مرتبط با موضوعات امنیت و ثبات اینترنت و ارتقای سطح مباحث از موضوعات امنیت فناورانه به سطوح ژئوپلیتیک، منازعات سایبری و پیشبرد روند هنجار سازی‌ها در حوزه امنیت سایبری در زمینه صلح و امنیت بین‌المللی یکی از وجوه بارز اجلاس امسال بود. همچنین مشارکت فعال نمایندگان ایالات متحده، شرکت‌های فنی آمریکایی و اعضای ائتلاف آزادی اینترنت در این جلسات و ارائه آخرین دست آوردها و بسته‌های هنجاری در حوزه ایجاد چارچوب بین‌المللی امنیت و ثبات اینترنت و پیشبرد دستور کار پیاده‌سازی هنجارهای ناظر بر رفتار مسئولانه دولت‌ها در فضای سایبری در قالب سازمان ملل و دیگر مجامع بین‌المللی چشم‌گیر بود.

۸-۵- در حوزه فراگیری دیجیتال

- ضرورت تسریع در کاهش شکاف دیجیتال و برقراری اتصال ۵۰ درصد باقی‌مانده جمعیت کره زمین به شبکه اینترنت تا سال ۲۰۳۰
- ضرورت مواجهه فنی و حقوقی با سیاست اعمال محدودیت و قطع اینترنت توسط دولت‌ها
- ضرورت مشارکت فراگیر همه ذی‌نفعان و اقشار به‌ویژه جوانان، زنان در کشورهای در حال توسعه در حکمرانی اینترنت
- حفاظت از حقوق کودکان، زنان و گروه‌های آسیب‌پذیر در اینترنت

۹- ملاحظات و تحلیل

در حال حاضر، مجمع حکمرانی اینترنت سازمان ملل، نه صرفاً محلی برای گفتگوهای بی‌نتیجه و نه عرصه‌ای برای تصمیم‌گیری‌های اصلی است، بلکه یک پلتفرم مباحثه سیاستی و هنجار سازی است که ذی‌نفعان مختلف از جمله دولت‌ها بر اساس منافع و رویکردهای راهبردی خود به‌منظور طرح چالش‌های مشترک و تبادل تجارب موفق و راه‌حل‌ها از آن استفاده می‌نمایند.

از سال گذشته، دبیرکل سازمان ملل و اتحادیه اروپا به رهبری فرانسه و آلمان به دنبال ارتقای جایگاه و خروجی آن در فرآیندهای سازمان ملل می باشند. به عنوان مثال، رئیس جمهور فرانسه در مراسم افتتاحیه IGF2018 در پاریس، با انتقاد جدی از چالش‌ها و تهدیدات روزافزون ناشی از اینترنت موجود برای حیات و بقای جوامع و دموکراسی‌ها، در خصوص مسئله بحران اعتماد دیجیتال سخن گفت و با بیان انتقادهای خود از اینترنت آمریکایی و اینترنت چینی، ضرورت ایجاد مدل جدیدی از فضای مجازی و ایجاد چارچوب جدید تنظیم مقررات بین‌المللی برای اینترنت را مطرح نمود. البته نباید فراموش کرد که شرکت‌های فنی از طریق کمک به تأمین مالی و حضور گسترده به دنبال نفوذ بر فرآیندهای هنجار سازی به نفع خود هستند. در حال حاضر با توجه به تقویت گفتمان حاکمیت دیجیتال در نقاط مختلف جهان و گسترش آن به یکی از بازارهای اصلی شرکت‌های آمریکایی یعنی اتحادیه اروپا، گسترش انتقادهای نسبت به چالش‌ها و تهدیدات اینترنت در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، و نیز تداوم سه دهه انحصار و یک‌جانبه‌گرایی در حوزه زیرساخت، خدمات و حکمرانی و فقدان مکانیزم‌های بین‌المللی تنظیم مقررات در خصوص اینترنت، دولت آمریکا بر سر دوراهی ۱- تجزیه اینترنت (در ابعاد فنی، حقوقی و سیاسی) و ۲- مشارکت دادن دیگر کشورها در حکمرانی اینترنت و پذیرش تدوین چارچوب‌های حقوقی و تنظیم مقررات بین‌المللی در چارچوب سازمان ملل قرار گرفته است و باید میان بقای شبکه جهانی اینترنت واحد و یا حفظ و تداوم کنترل و نفوذ مطلق خود بر آن یکی را انتخاب نماید.

همچنین احتمال می‌رود در سال‌های آینده در صورت موفقیت آمریکا در تقویت «ائتلاف آزادی آنلاین» و «ائتلاف بازدارندگی سایبری»، مجموعه‌ای از هنجارها و الزاماتی که هم‌اکنون در حال شکل‌گیری است وارد مرحله پیاده‌سازی و اعمال گردد و تداوم حضور و استفاده از این بستر مشروط به رعایت این الزامات از جمله رعایت هنجارهای امنیت سایبری، پذیرش مکانیزم‌های اقدامات اعتماد ساز (CBMs) و تقویت ظرفیت‌سازی در چارچوب الزامات گردند تا چارچوب ثبات و امنیت بین‌المللی اینترنت بر اساس تأمین منافع و اهداف راهبردی ایالات متحده در ابعاد سیاسی، اقتصادی و نفوذ بین‌المللی بر بستر اینترنت برقرار گردد.

از سوی دیگر شاهد شکل‌گیری یک ذهنیت مشترک میان کشورها و جامعه مدنی بین‌المللی (به جز دولت آمریکا و برخی متحدین نزدیک) در خصوص ضرورت بازنگری در شیوه حکمرانی اینترنت، فاصله گرفتن اینترنت از آرمان‌های اولیه، غلبه روایت‌های فاجعه‌آمیز بر روایت‌های آرمان‌شهری از اینترنت، ضرورت مقابله با یک‌جانبه‌گرایی شرکت‌های فنی و ضرورت مسئولیت‌پذیری آن‌ها در خصوص حقوق و منافع ملت‌ها و دولت‌ها، تقویت چندجانبه‌گرایی در حکمرانی اینترنت و ایفای نقش مؤثر سازمان ملل در شکل‌گیری قواعد و چارچوب‌های حقوقی الزام‌آور برای حل و فصل مسائل حکمرانی فضای سایبری هستیم.

در همین راستا و با درک این شرایط حساس، یک هیئت حدوداً ۲۰ نفره سیاسی، حقوقی و فنی به سرپرستی هماهنگ‌کننده امور سایبری و امور بین‌الملل ارتباطات در وزارت امور خارجه به همراه شبکه‌ای گسترده و منسجم از سازمان‌های غیردولتی همسو، شرکت‌ها و پلتفرم‌های دیجیتال، جامعه فنی به رهبری موسسه آیکان و سازمان‌های غیردولتی همراه حضور داشتند. این مجموعه با تقسیم‌کار مشخص و منسجم

اهدافی چون حفظ وضعیت موجود حکمرانی اینترنت تحت کنترل دولت آمریکا (مبتنی بر اینترنت آزاد، باز، امن و تعامل پذیر)، مقابله با هنجار سازی و نفوذ کشورهایی چون روسیه، چین و کشورهای در حال توسعه در فضای اجلاس و پاسخگویی به انتقادات و مطالبات کشورهای اروپایی در موضوعات مورد مناقشه فیما بین و حفظ آن‌ها در مدار آمریکا از طریق دیگر هراسی دیجیتال، ترویج و جا انداختن هنجارهای امنیت سایبری منطبق با منافع ایالات متحده با تمرکز بر هنجارهای رفتار مسئولانه دولت‌ها در فضای سایبری و توسعه شبکه، یارگیری در ائتلاف آزادی اینترنت و ائتلاف امنیتی باز داندگی سایبری به منظور اتخاذ مواضع هماهنگ در دو فرآیند هنجار سازی امنیت سایبری یعنی ۱- گروه کاری باز (OEWG) و ۲- گروه کارشناسان دولتی سازمان ملل (GGE) به صورت جدی و فعال پیگیری می کردند و در نشست‌های اصلی و جلسات مرتبط با موضوعات امنیت، ایمنی، ثبات و تاب‌آوری سایبری و حکمرانی داده حضور فعال و پررنگی داشتند.

در حال حاضر، با توجه به تشدید روندهای هنجار سازی و تلاش بازیگران مؤثر در جهت تدوین هنجارها و قواعد ناظر بر فضای مجازی در راستای منافع خود، بهترین فرصت برای ظرفیت سازی و ایجاد آمادگی‌های لازم برای نقش آفرینی کشور در این عرصه از طریق تدوین اصول، اهداف و سیاست‌های بین‌المللی در حوزه فضای مجازی و تقویت تلاش‌ها در حوزه‌های گفتمان سازی و هنجار سازی و ایجاد ائتلاف‌های قوی سایبری با همکاری کشورهای هم فکر و همسو از جمله تشکیل ائتلاف سایبری کشورهای عضو جنبش عدم تعهد و تشکیل مجامع منطقه‌ای در حوزه‌های امنیت سایبری و حکمرانی است تا بر اساس منافع و دیدگاه‌های مشترک زمینه‌های اتخاذ راهبردهای مشترک و هماهنگ در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی زمینه‌های تأثیرگذاری بر روندهای تدوین هنجارها و قواعد فضای مجازی بیش از پیش فراهم گردد.

۱۰- برخی از دست آوردهای حضور در دو رویداد

از جمله دستاوردهای شرکت در اجلاس می‌توان موارد زیر اشاره نمود:

- ۱- رصد تحولات و کسب اشراف نسبت به روندهای بین‌المللی فضای سایبری در دو حوزه حکمرانی اینترنت و هنجار سازی های امنیت سایبری
- ۲- شناخت اجزای زیست‌بوم موجود حکمرانی بین‌المللی اینترنت و بازیگران مؤثر آن
- ۳- شناسایی مزیت‌ها، فرصت‌ها و ظرفیت‌های حضور مقتدرانه و نقش آفرینی مؤثر در رویدادهای آتی
- ۴- آشنایی با تجربیات موفق دیگر کشورها در حوزه حکمرانی فضای مجازی و راه‌اندازی مجامع ملی در زمینه حکمرانی در سطوح ملی و فراملی
- ۵- ارائه دیدگاه و مواضع در حوزه مسائل، چالش‌ها، پیشنهادها در خصوص ارتقای الگو حکمرانی بین‌المللی فضای مجازی

۱۱- پیشنهادها

در انتها پیشنهادات زیر به منظور ارتقای وضعیت حکمرانی فضای مجازی و نقش آفرینی موثر در مجامع و سازمان های بین المللی مرتبط با حکمرانی بین المللی فضای مجازی ارائه می گردند:

(۱) تشکیل شبکه مشورتی حکمرانی فضای مجازی زیر نظر مرکز ملی فضای مجازی باهدف نهادینه

کردن گفتگوهای سیاستی میان تصمیم گیران، نخبگان، بخش خصوصی و تشکلهای مردم نهاد، بهره‌مندی از مشورت‌های ذی‌نفعان در سیاست‌گذاری‌های ملی مرتبط با فضای مجازی کشور، مدیریت تعامل ذی‌نفعان گوناگون با مجامع بین المللی مرتبط با حکمرانی اینترنت و پرهیز از موازی کاری و برنامه‌ریزی منسجم و ایجاد آمادگی‌های لازم جهت نقش‌آفرینی مؤثر و مشارکت در گفتمان سازی و هنجار سازی و انتقال نظام‌مند دیدگاه‌های ملی و تبیین و دفاع مناسب از گفتمان و منافع ملی در فضای مجازی

(۲) رصد روندها و تجارب بین المللی در زمینه قانون‌گذاری در موضوعات سایبری توسط مجلس شورای

اسلامی و ایجاد زمینه‌های نقش‌آفرینی مؤثر مجلس شورای اسلامی در مباحثات و روندهای

حکمرانی بین المللی فضای مجازی در حوزه‌های مختلف قانون‌گذاری فضای سایبری ازجمله قانون

حفاظت از داده، قوانین ناظر بر رقابت و مقابله با انحصار، مقابله با محتوای آسیب رسان از جمله اخبار

و اطلاعات جعلی و نفرت پراکنی و... با توجه به روند نهادینه شدن مشارکت مجالس جهان در مباحثات

سیاستی و فرآیندهای حکمرانی در مجمع حکمرانی اینترنت

(۳) توسعه همکاری‌های بین المللی دو جانبه و چند جانبه قوه قضائیه و مشارکت در روندهای

هنجار سازی با توجه به آغاز روند تدوین هنجارها، قواعد و رویه‌های مبنی بر همکاری‌های قضائی به

ابتکار فرانسه در حوزه‌های داده، محتوا و نام دامنه به‌وسیله ابتکار «شبکه سیاست‌های قضائی اینترنت»

مستقر در پاریس

(۴) تشکیل مجامع منطقه‌ای در موضوع حکمرانی فضای مجازی و ائتلاف‌های سایبری با

کشورهای هم‌فکر و همسو توسط وزارت امور خارجه با هماهنگی مرکز ملی فضای مجازی برای بحث

و گفتگو در موضوعات سایبری و ارتقای هماهنگی و اتخاذ راهبردهای مشترک در خصوص نقش‌آفرینی

مؤثر در روند شکل‌گیری هنجارها و قواعد در حوزه حکمرانی بین المللی فضای مجازی و سایر حوزه‌های

مرتبط با آن در ابعاد امنیت سایبری، اقتصاد دیجیتال، چارچوب‌های حقوقی و تنظیم مقررات،

حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی

(۵) ضرورت رصد و پیگیری روند هنجارسازی های امنیت سایبری در مجامع و سازمان‌های

منطقه‌ای و بین المللی توسط وزارت امور خارجه و نهادهای امنیتی کشور باهدف بروز رسانی معماری

امنیت و دفاع سایبری کشور بر اساس تحولات پرشتاب بین المللی، و اتخاذ تدابیر ایجابی و سلبی لازم

در خصوص ارتقای توان دفاع سایبری کشور در مواجهه با قلمروی نوظهور تهدیدات سایبری

۶) تقویت دیپلماسی فضای مجازی باهدف مقابله با پروژه ایران هراسی دیجیتال و مشارکت و نقش‌آفرینی فعال در روند شکل‌دهی به هنجارها و قواعد حاکم بر فضای مجازی بین‌المللی بر اساس ارزش‌ها و منافع ملی از طریق ائتلاف‌سازی و همکاری با کشورهای همسوز جمله پیگیری ایجاد و یا تقویت ائتلاف جنبش عدم تعهد سایبری (Cyber NAM Coalition)

حوزه فضای مجازی به اندازه انقلاب اسلامی اهمیت دارد. این فضا مثل یک رودخانه پر از آب و خروشان است که می آید و دائماً هم بر آب آن افزوده و خروشان تر می شود. اگر ما بر این رودخانه تدبیر کنیم و برنامه داشته باشیم، زهکشی کنیم و هدایت کنیم این رودخانه را تا به سد بریزد، می شود فرصت. اگر رهايش کنیم و برنامه ای برای آن نداشته باشیم می شود یک تهدید.

csri.majazi.ir